

Klasa V 30.03.20 06.04.20 (2 godziny lekcyjne)

„Przegląd stref krajobrazowych”

Strefy krajobrazowe ziemi –

Krajobraz to wycinek przestrzeni geograficznej, który wyróżniają cechy związane z ukształtowaniem terenu, budową geologiczną, nawodnieniem, klimatem, pokrywą glebową, szatą roślinną, światem zwierzęcym i przejawami działalności człowieka.

Natomiast słowo [klimat](#) określa ogół zjawisk pogodowych występujących na danym obszarze. Określa się go na podstawie wieloletnich obserwacji pogody w danym regionie świata. Uwzględnia się takie zjawiska jak temperatura, opady atmosferyczne i wiatry.

Klimat na Ziemi kształtują trzy podstawowe procesy klimatotwórcze: obieg ciepła, obieg wody i krążenie powietrza. Ważne są też: szerokość geograficzna, rzeźba terenu, układ lądów i oceanów, wysokość nad poziomem morza.

Strefy krajobrazowe i [strefy klimatyczne](#) na Ziemi są ze sobą ściśle powiązane.



Źródło: Eduexpert Sp. z o.o. / Evaco Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Nauczysz się

1. wskazywać czynniki wpływające na klimat;
2. opisywać strefy klimatyczne Ziemi;
3. wyjaśniać znaczenie czynników klimatycznych dla życia roślin, zwierząt i ludzi;

Strefy klimatyczne i krajobrazowe oczami dzieci.

Materiał przedstawia rozmowę rodzeństwa, Ani i Tomka, na temat stref klimatycznych i stref krajobrazowych.

— Cześć, co czytasz?

— Opis wyprawy Marka Kamińskiego na biegun północny. Wczoraj skończyłem czytać opis innej wyprawy, do Afryki.

— O, to zupełnie inne klimaty.

— Oj tak! Wyposażenie obydwu wypraw różniło się zasadniczo.

— Trudno się dziwić, skoro odbywały się w tak odmiennych strefach klimatycznych.

— Strefy klimatyczne? Zawsze miałem problemy z tym podziałem. Możesz mi przypomnieć? Bo głupio tego nie wiedzieć.

— Spoko, już ci wszystko wyjaśniam. Ziemia podzielona jest na strefy klimatyczne. Za główną podstawę tego podziału przyjęto ilość promieniowania słonecznego docierającego do powierzchni Ziemi. Jest ona różna na różnych szerokościach geograficznych. Dlatego strefy klimatyczne przebiegają głównie w postaci pasów wzdłuż równoleżników. W każdym obszarze takiego pasa, oprócz podobnej temperatury, występują podobne ilości opadów i panuje podobne ciśnienie atmosferyczne.

— Czekaj, to ile mamy takich stref?

— W oparciu o te kryteria wyróżnia się 5 stref klimatycznych: strefa klimatów równikowych, zwrotnikowych, podzwrotnikowych, umiarkowanych oraz okołobiegunowych.

— Postaram się nie zapomnieć. A wiesz, czytałem również wspomnienia innego polskiego podróżnika. Porównuje on afrykańską dżunglę i dżunglę amazońską. Jak myślisz, skąd to podobieństwo? Przecież leżą na różnych kontynentach.

— Mogą być podobne, gdyż leżą w podobnych strefach krajobrazowych.

— Ooo... Kolejne strefy.

— Tak. Strefy krajobrazowe na kuli ziemskiej to obszary na Ziemi, gdzie panują podobne warunki klimatyczne i występuje podobna roślinność. Ponieważ są ściśle powiązane ze strefami klimatycznymi, strefy krajobrazowe również układają się równoleżnikowo.

— A jakie strefy krajobrazowe wyróżniamy?

— Podstawowe strefy krajobrazowe Ziemi to:

- wilgotny las równikowy,
- sawanna,
- pustynia i półpustynia gorąca,
- roślinność śródziemnomorska,
- step,
- las liściasty i mieszany strefy umiarkowanej,
- las iglasty, czyli tajga,
- tundra,
- pustynia lodowa.

— Ooo, to ciekawe. Teraz wracam do czytania, a później opowiesz mi, jak wyglądają te strefy krajobrazowe i czym się różnią.

Strefy klimatyczne i strefy krajobrazowe na Ziemi są ze sobą ściśle powiązane.

Obie charakteryzuje równoleżnikowy, pasowy układ na kuli ziemskiej. W różnych strefach klimatycznych różne są warunki do rozwoju świata roślinnego i zwierzęcego oraz życia ludzi.

Kontynuacja rozmowy rodzeństwa. Ania krótko opisuje poszczególne strefy krajobrazowe.

— Opowiem ci Tomku o wilgotnym lesie równikowym. Występuje on w strefie równikowej w Ameryce Południowej, Afryce, na południowych krańcach Azji (Archipelag Malajski) i w Oceanii. Wyobraź sobie, że taki las jest bardzo gęsty, wiecznie zielony i wielopiętrowy.

— To chyba trudno podróżować przez taki las.

— Najłatwiejszym sposobem podróżowania przez takie tereny jest poruszanie się łodzią po rzekach.

— A sawanna?

— Sawanna to obszar głównie trawiasty, miejscami porośnięty przez krzaki i pojedyncze drzewa. Występuje w Ameryce Południowej, Afryce, Azji i Australii. Jest związana z suchą odmianą klimatu równikowego. Ma jedną porę deszczową. Wtedy roślinność rozrasta się i staje się zielona. Natomiast w porze suchej dominują tam kolory szare i żółte. Człowiek wykorzystuje sawannę do wypasania zwierząt hodowlanych, głównie bydła i owiec.

— Oglądałem film o wielkich stadach bawołów na sawannie.

— A teraz kolejna strefa krajobrazowa. Pustynie i półpustynie gorące położone są w strefie suchych klimatów zwrotnikowych i podzwrotnikowych. Na tych terenach nie ma roślinności lub jest jej bardzo mało. Panują tam wysokie temperatury, a opady są niewielkie i rzadkie. Na półpustyniach rosną nieliczne gatunki roślin, np. kaktusy. Pustynie najczęściej pokryte są piaskiem, choć zdarzają się pustynie żwirowe i kamienne. W tej strefie w Afryce znajduje się Sahara, największa pustynia świata. Inne tereny pustynne i półpustynne występują w Ameryce Północnej, Australii i Azji. Widzę, że trzymasz w ręce mandarynkę. To możemy przejść do następnej strefy.

— Jakiej?

— Roślinność śródziemnomorska występuje w klimacie podzwrotnikowym wilgotnym. Nazwa może być myląca ponieważ ta strefa krajobrazowa występuje również w Kalifornii, Południowej Afryce czy Południowej Australii. Do roślinności pierwotnej na tych obszarach należą na przykład drzewa cyprysowe i sosny śródziemnomorskie. Dzięki sprzyjającym warunkom klimatycznym uprawia się tam np. oliwki, winorośl, cytrusy, figi. A następna strefa to coś bardzo interesującego dla ciebie. Lubisz oglądać westerny?

— Tak. Ale co to ma wspólnego ze strefami krajobrazowymi?

— Następna strefa to step. Teren trawiasty w klimacie umiarkowanym kontynentalnym ciepłym. Występuje na dużych obszarach Azji Centralnej i w Ameryce Północnej, jak również w Ameryce Południowej. Wiesz, jak nazywają się stepy w obu Amerykach?

— Wiem, to preria w Ameryce Północnej i pampa w Ameryce Południowej. Wiem, że step wykorzystywany jest jako pastwisko dla bydła, koni i owiec. A znasz coś bliżej nas?

— To będzie las liściasty i mieszany strefy umiarkowanej. Dawno temu zajmował wielkie obszary Eurazji i Ameryki Północnej. Jednak większość tych lasów została wycięta ze względu na korzystny klimat dla osiedlania się. Tamte gleby były dobre dla rozwoju rolnictwa. W miejscu dawnych lasów obecnie można zobaczyć gęsto zaludnione tereny.

— A las iglasty?

— Las iglasty, czyli tajga rośnie w Eurazji i Ameryce Północnej, w chłodniejszej odmianie klimatu umiarkowanego. Ze względu na surowsze warunki klimatyczne, w odróżnieniu od lasu liściastego i mieszanego, nie został aż tak bardzo przetrzebiony. Wielkie połacie tajgi nadal istnieją w Rosji i Kanadzie.

— Czyli wędrujemy dalej na północ.

— Tak. Następna strefa to tundra. Występuje ona w strefie okołobiegunowej, na obszarach niepokrytych lodem. Składa się na nią bardzo uboga roślinność – głównie trawy, mchy, porosty i karłowate krzewinki.

— Oj, robi mi się bardzo zimno.

— I słusznie, bo następna strefa krajobrazowa to pustynia lodowa. Obejmuje obszary położone wokół obu biegunów Ziemi. To utrzymująca się przez cały rok pokrywa lodowa, zalegająca na lądzie - na Antarktydzie i Grenlandii - oraz na Oceanie Arktycznym. Nie ma tam żadnej roślinności.

— To wszystko jest tak ciekawe, że chciałbym zobaczyć te lasy, pustynie i lodowce na własne oczy.

— Wszystko przed tobą, Tomku. Większość wielkich podróżników zaczynała swoje wyprawy od marzeń.

Zadanie:

Na podstawie rozmowy dzieci dopasuj cechy stref krajobrazowych z odpowiednimi opisami.

-występuje on w strefie równikowej w Ameryce Południowej, Afryce, na w południowych krańcach Azji (Archipelag Malajski) i w Oceanii. Jest bardzo gęsty, wiecznie zielony i wielopiętrowy. Najłatwiejszym sposobem podróżowania przez takie tereny jest poruszanie się łodzią po rzekach.

-obszar głównie trawiasty, miejscami porośnięty przez krzaki i pojedyncze drzewa. Występuje w Ameryce Południowej, Afryce, Azji i Australii. Jest związany z suchą odmianą klimatu równikowego. Ma jedną porę deszczową. Wtedy roślinność rozrasta się i staje się zielona. Natomiast w porze suchej dominują tam kolory szare i żółte.

-położone są w strefie suchych klimatów zwrotnikowych i podzwrotnikowych. Na tych terenach nie ma roślinności lub jest jej bardzo mało. Panują tam wysokie temperatury, a opady są niewielkie i

rzadkie.

-występuje w klimacie podzwrotnikowym wilgotnym. Do roślinności pierwotnej na tych obszarach należą na przykład drzewa cyprysowe i sosny śródziemnomorskie. Dzięki sprzyjającym warunkom klimatycznym uprawia się tam np. oliwki, winorośl, cytrusy, figi.

-teren trawiasty w klimacie umiarkowanym kontynentalnym ciepłym. Występuje na dużych obszarach Azji Centralnej i w Ameryce Północnej.

-dawno temu zajmował wielkie obszary Eurazji i Ameryki Północnej. Jednak większość tych lasów została wycięta ze względu na korzystny klimat dla osiedlania się.

- las iglasty rośnie w Eurazji i Ameryce Północnej, w chłodniejszej odmianie klimatu umiarkowanego. Ze względu na surowsze warunki klimatyczne, w odróżnieniu od lasu liściastego i mieszanego, nie został aż tak bardzo przetrzebiony.

-występuje ona w strefie okołobiegunowej, na obszarach nie pokrytych lodem. Składa się na nią bardzo uboga roślinność – głównie trawy, mchy, porosty i karłowate krzewinki.

Tundra

Pustynia lodowa

Roślinność śródziemnomorska

Tajga

Las liściasty i mieszany strefy umiarkowanej

Step

Pustynie i półpustynie gorące

Półpustynie gorące

Sawanna

Wilgotny las równikowy